

মুক্তি
জ্ঞানেশ্বন
কেন্দ্ৰ

শিক্ষা ও বিজ্ঞান

কুন্তাহয়, শিক্ষা মানুষকে জ্ঞানী, গুণী, সদচারী, নৈতিক ও খোদাইকী করে তোলে। ভাল-মন্দ বুৰুবাৰ, স্ন্যায়-অন্যায় পার্থক্য কৰাৰ ক্ষমতা দেয় এবং সৃষ্টি জগতেৰ রহস্যাবলী জানতে, বুৰুতে। এবং উদ্ঘাটনে সাহায্য কৰে। আল্লাহৰ অসীম কুদৱত ও ক্ষমতাবলী জানবাৰ ও বুৰুবাৰ সহায়ক হয়। আল্লাহ বলেছেন, “আমি জীন ও মানুষকে কেবল আমাৰ ইবাদতেৰ জন্যই সৃষ্টি কৰেছি।” এই জন্যই তাৰ সৃষ্টি মাহাত্ম্য সম্বন্ধে চিন্তা ও ধাৰণা কৰাৰ এবং জানাৰ লক্ষ্যই প্রত্যেক মুসলমানেৰ উপৰ জ্ঞানজৰ্জন ফৰজ কৰা হয়েছে। বলা হয়েছে, “তোমাদেৰ মধ্যে সেই সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ যে কুৰআন নিজে শিখে ও অপৰকে শিক্ষা দেয়।” (আল-হাদীস)।

বাংলাদেশে হাজাৰ হাজাৰ শিক্ষা প্রতিষ্ঠান গড়ে উঠেছে। কিন্তু তাতে কী শিক্ষা দেয়া হচ্ছে? যে শিক্ষা আল্লাহৰ স্মৰণ থেকে দূৰে সৱিয়ে দেয় সে শিক্ষায় লাভ কি? তাহলে এত পরিশ্ৰম, এত অৰ্থ ব্যয়, এত সময়স্কেপণ কিসেৰ জন্য? বাংলাদেশে এখন যে শিক্ষা চলছে তা কি আল্লাহ-ৱসূলকে জানাৰ বা বুৰুবাৰ জন্য?

প্ৰকৃতপক্ষে বৰ্তমান শিক্ষা ব্যবস্থাৰ সঙ্গে ধৰ্মীয় বিশ্বাস এবং অনুশাসনেৰ আকশ-পাতাল পার্থক্য বিদ্যমান।

আল্লাহ আমাদেৰ দুনিয়াতে পাঠিয়েছেন তাৰ ইবাদত-বন্দেগী কৰাৰ জন্য। যদি তাঁকে জানাৰ ও শিখাৰ মতো কোনো ব্যবস্থা নাই থাকে তাহলে এত শিক্ষা প্রতিষ্ঠান রেখে লাভ কি?

যে শিক্ষাঙ্গনে ছাত্র-ছাত্রী, শিক্ষক-শিক্ষিকাৰ মধ্যে আল্লাহৰ নাম নেই, ছেলে-মেয়েৰা ইসলামী রীতি ভূলে অবাধে মেলামেশা কৰে, বিজাতীয় সাহিত্য ও সংস্কৃতিৰ ধাৰক-ব্রাহ্মক হয়, শিক্ষার্থীৱা, সেই শিক্ষাঙ্গনেৰ সঙ্গে আমাদেৰ সম্পর্ক কতোটুকু থাকা উচিত সেটা একটা প্ৰশ্ন।

বৃটিশ ও পাকিস্তান আমলে ধৰ্মীয় ভাষা পাঠ্য তালিকাৰ অন্তৰ্ভুক্ত ছিলো। ফলে, মুসলমান ছাত্র-ছাত্রীৰা এই ভাষা লিখতে ও পড়তে অভ্যন্ত ছিল। এবং বেশ উৎসাহও পেতো। তাৰা ইসলামেৰ সব বিধি-নিষেধ মেনে চলত। বহু ছাত্র-ছাত্রী ও শিক্ষক ঠিকমত নামাজ-ৱোজা আদায় কৰতো। ইসলামী আহকাম, রীতি-নীতি মেনে চলতে বাধা হতো। ইসলামেৰ পোশাক-পৰিচ্ছদ, টুপি ইত্যাদি পৰতে কেউ লজ্জাবোধ কৰতো না। মেয়েৰা শৱীৰ ঢেকে শিক্ষাঙ্গনে আসা-যাওয়া কৰতো। কেউ ধৰ্মীয় রীতি-নীতি ভেজে চলাফৱা কৰতে সাহস পেতো না। কাৰণ ধৰ্মীয় শিক্ষাই মানুষেৰ চারিত গঠনে, চাল-চলনে বেশী প্ৰভাৱ বিস্তাৱ কৰে থাকে।

কিন্তু বাংলাদেশে বৰ্তমান দুঃখজনকভাৱে আৱৰ্বী ভাষাৰ প্ৰতি অবহেলা প্ৰদৰ্শন কৰা হচ্ছে। আমি

মনে কৰি, আৱৰ্বী আল্লাহৰ ভাষা।

প্ৰায় ১১০ কোটি মুসলিমেৰ একমাত্ৰ ভাষা। তাই এ ভাষায় বৰচিত সাহিত্যও প্রত্যেক মুসলিম নৰ-নৱীৰ পাঠ কৰা আবশ্যক। কিন্তু আৱৰ্বী ভাষাকে বৰ্তমানে দ্বিতীয় বহুমত মুসলিম রাষ্ট্ৰ বাংলাদেশেৰ সৱকাৰী পাঠক্ৰমে কোণঠাসা কৰে রাখা হয়েছে। যাৰ ফলে দেশেৰ হাজাৰ হাজাৰ শিক্ষা প্রতিষ্ঠানেৰ দুটাৱটিৰ মধ্যেও আৱৰ্বী ভাষাৰ চৰ্চা আছে কিনা সন্দেহ।

আৱৰ্বী ভাষা অবশ্য পাঠ্য না থাকায় ইসলামী আৱৰ্বী শিক্ষা একমাত্ৰ মাজুসাগুলোৰ মধ্যেই সীমাবদ্ধ রয়েছে। ১৯৮৬ সালেৱ B.T.A-এৰ টেস্ট পেপাৰ এৰ প্ৰমাণ। এতে আৱৰ্বী ভাষাৰ কোন প্ৰশ্নপত্ৰই সন্মিবেশিত হয়নি। অনেকে মনে কৰেন যে, ইসলামী শিক্ষা বা আৱৰ্বী ভাষা শিক্ষা এক, কিন্তু এ ধাৰণা ঠিক নয়। ভাষা শিক্ষা ছাড়া ধৰ্ম শিক্ষা পূৰ্ণসং হতে পাৱে না।

বৰ্তমান স্কুল-কলেজে দু'-একজন কৰে মৌলৰী সাহেব নিয়োজিত আছেন।

অথচ ইসলামী ভাষা ও সাহিত্য শিক্ষাৰ কোনো অগ্ৰগতিই হচ্ছে না।

আমাদেৰ ছেলে-মেয়েৰা এম-এ পাশ

কৰে যদি মহাগৃহ পৰিব্রতি “কোৱান”

না।

আমোৱা অত্যন্ত দুঃখেৰ সঙ্গে লক্ষ্য কৰছি যে, স্কুলেৰ ছেলে-মেয়েদেৰ মধ্যে ইসলামী পৰীক্ষাৰ পৰিচ্ছদেৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ নেই। শিক্ষক-শিক্ষিকাদেৰ মধ্যেও নেই। শিক্ষক-শিক্ষিকাদেৰ মধ্যে যদি ইসলামী রীতি পালনেৰ অভ্যাস থাকতো তাহলে ছাত্র-ছাত্রীদেৰ মধ্যেও থাকতো। আশ্চৰ্যেৰ বিষয়, দশম শ্ৰেণীৰ পৰীক্ষায় ইসলামিয়াত প্ৰশ্নপত্ৰে কোৱানেৰ আৱৰ্বীকে সম্পূৰ্ণ বাদ দিয়ে বাংলা অক্ষৰে কোৱানেৰ সুৱাগুলি লেখা হচ্ছে। এতে বুৰা যায়, ভবিষ্যতে মুসলমান ছেলে-মেয়েদেৰ আৱৰ্বী ভাষায় “কোৱান” পড়াৰ কোন সুযোগ থাকবে না। এদেৱ এভাৱে পৰিব্ৰতি কোৱান পাঠ থেকে বৰ্ধিত রাখাৰ অধিকাৰ কাৰো আছে বলে মনে কৰি না। এটাকে আমোৱা কোৱান ও ইসলামেৰ বিৰুদ্ধে সীমাহীন স্পৰ্ধা প্ৰকাশ বলেই মনে কৰি। আমাদেৰ বিশ্বাস, কোৱানেৰ সুৱা ও হাদীসগুলি বাংলা অক্ষৰে না ছাপিয়ে আৱৰ্বী অক্ষৰে লিখলে মুসলমান ছাত্রৰা আৱৰ্বী ভাষাৰ কোৱান শৱীৰ পড়া শিখতে,

শিক্ষাঙ্গন থেকে ইসলামী প্ৰভাৱ উঠে যাচ্ছে

— মোঃ নূরুল হক

পৰ্যন্ত পড়তে না পাৱে বা কোৱানেৰ বাণী বুৰুতে না পাৱে, তাহলে সে সুৱা জীবন স্কুল-কলেজে শিখলো কি? শিক্ষক-শিক্ষিকাৰাই বা কি শিখলোন? জীবনেৰ সবচেয়ে আসল দিকটা বাদ দিয়ে অন্য কিছু শিখলৈহ কি মোক্ষ্য লাভ হয়ে যাবে? আমাৰ মতে, অশিক্ষা-কুশিক্ষাৰ পৰিবৰ্তে অস্ত থাকাই ... উত্তম। প্ৰবাদ আছে “Ignorance is a blessing” অৰ্থাৎ অস্ততা একটি আশীৰ্বাদ। প্ৰকৃতপক্ষে ইসলামিক ও ধৰ্মীয় সাহিত্য অত্যাবশ্যক পাঠ্য না হওয়ায় ইসলামিক বা অন্য কোন ধৰ্মীয় পৰিবেশ, ধৰ্মীয় আহকাম শিক্ষাঙ্গন হতে বিদায় নিয়েছে। এখন আৱৰ্বী মুসলমান ছাত্র-ছাত্রী ও শিক্ষকৰা নামাজ-ৱোজা ধাৰ ধাৰে না। অনেকে আৱৰ্বী ভাষা পড়তে লজ্জাবোধ কৰেন। মেয়েদেৱ সতৰ বা পৰ্দায় বা সমস্ত শৱীৰ ঢেকে স্কুল-কলেজে আসা-যাওয়া কৰতে তাগিদ দিতে লজ্জাবোধ কৰেন। তাদেৱ মধ্যেই যখন ইসলাম নেই ছেলে-মেয়েদেৱ কিভাৱে তাৰা উপদেশ দেবেন?

বৰ্তমানে শিক্ষাঙ্গনে ইসলামিয়াত নামক বই পাঠ্য আছে ঐচ্ছিক রাপে। এটা বৃটিশ ও পাকিস্তান আমলেও পাঠ্য ছিল। কিন্তু বৰ্তমানে পাঠ্য থাকা না থাকা একই কথা। কাৰণ, এখন ইসলামিক সংস্কৃতি ও নিয়ম-কানুনেৰ প্ৰতি কোনো ব্ৰহ্মাবোধ নেই। এই বহুটা পড়েও তা থেকে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে

পড়তে, অৰ্থ বুৰুতেও অভ্যন্ত হত। এতে মনে হয় যে, পাঠ্যক্ৰম প্ৰণয়নেৰ সঙ্গে জড়িত ব্যক্তিৰ শিক্ষাঙ্গনে ইসলামী আদৰ্শ চান না। আৱৰ্বীৰ প্ৰতি এইৱে অবমাননাকৰ আচৰণকে আৱৰ্বী প্ৰশ্ন দেয়া উচিত নয়।

শিক্ষাঙ্গনে সহশিক্ষা ও পদ্মাহীনতাৰ প্ৰচলন পৰিবেশকে যেমন কল্পিত কৰে তেমনি তাৰ প্ৰভাৱ সমাজেৰ উপরেও পড়ে। আমাৰ মনে হয়, এ ব্যাপারে এখন চিন্তাৰ সময় এসেছে। পদ্মাহীনতা ও ছেলে-মেয়েদেৱ অবাধে মেলামেশা অনেক অপৰাধেৰ জন্ম দেয়।

পদ্মা বলতে আমোৱা অবৱোধেৰ কথা বলছি না। মেয়েৰা সমস্ত ‘সতৰ’ ঢেকে অৰ্থাৎ সমস্ত শৱীৰ মাথা, হাত, পা ঢেকে দৰকাৰ হলে যে কোন জায়গায় যেতে বা প্ৰয়োজনে যে কোন কাজ কৰতে এতে বাধা নেই।

কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনক যে, ক্ৰমবৰ্ধমান হাৰে মহিলাৰা পদ্মা ছেড়ে দিচ্ছেন। এটা সত্য যে, পদ্মা মেয়েদেৱ অনেক সময় বিপদেৱ হাত থেকে রক্ষা কৰে। পৰিব্ৰতি কোৱানে বলা হয়েছে, “তোমোৱা আল্লার নিয়ম কানুনে কথনো কোনো পৰিবৰ্তন দেখবে না। কেউ এৰ পৰিবৰ্তন কৰতে পাৱৰে না।”

উপসংহাৱে বাংলাদেশেৰ শিক্ষা বোৰ্ডগুলোৰ প্ৰতি অনুৱোধ, তাৰা যেনো মাধ্যমিক পৰীক্ষাৰ বিমুক্তি পাঠ্যক্ৰমেৰ প্ৰতি বিশেষ দৃষ্টি দেন।